

Advies van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling over het prioritaire thema van de 67ste zitting van de Commissie voor de Status van de Vrouw van de Verenigde Naties

Samenvatting

- Het prioritaire onderwerp van **de 67ste zitting van de Commissie voor de status van de vrouw (CSW67)** komt op een gepast moment en raakt een **belangrijk onderdeel van de toenemende ongelijkheid**. Digitalisering ontwikkelt sneller dan enige andere innovatie in onze geschiedenis. De COVID-19-pandemie is hierbij een cruciale factor en heeft in het bijzonder voor **onderwijs, digitalisering van de samenleving en de arbeidsmarkt** een ongekende impact. Toch kan het een opportuniteit bieden om de bestaande leer crisis, de genderkloof op het gebied van wetenschap, technologie, engineering en wiskunde en de uitdaging voor een volledige participatie in de samenleving ten gronde aan te pakken. Daarnaast moet men bewust zijn dat digitale wereld niet gespaard blijft van menselijke uitdagingen zoals geweld en discriminatie.
- De ARGO adviseert om bij het opstellen van het **Belgisch standpunt** ter voorbereiding van de onderhandelingen en de goedkeuring van de gezamenlijke conclusies van de CSW67 naast een **tweesporen aanpak**, een **intersectionele benadering** te hanteren, te investeren in **capaciteitsontwikkeling** en de **niet-neutraliteit van algoritmen** aan te pakken. Daarnaast moet België rekening houden met **specifieke aanbevelingen voor onderwijs, ontwikkeling (D4D), werk en genderstereotypen, online geweld en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en seksualiteit** om te komen tot zo ambitieus mogelijke gezamenlijke conclusies.

1. Inleiding

1. Dit advies is bedoeld om België te ondersteunen en te versterken in zijn inspanningen om tot een ambitieus Belgisch standpunt te komen ter voorbereiding van de onderhandelingen en de goedkeuring van de gezamenlijke conclusies van de 67ste zitting van de Commissie voor de status van de vrouw (CSW67). De ARGO formuleert **aanbevelingen** over het prioritaire thema **“Innovatie en technologische verandering, en onderwijs in het digitale tijdperk voor het bereiken van gendergelijkheid en de empowerment van alle vrouwen en meisjes”**.

2. Context

1. De internationale context kenmerkt zich de laatste jaren door de opkomst van een **wereldwijd reactionair verzet tegen gendergelijkheid** - ook binnen de EU - en herhaalde aanvallen op de rechten van vrouwen en meisjes. Daarnaast wordt de EU voor het eerst terug geconfronteerd met een gewapend conflict binnen de Europese grenzen, wat een bijkomende druk zet. Sommige actoren en voorvechters van rechten maken zich dan ook zorgen dat het streven naar consensus in de context van CSW kan leiden tot weinig ambitieuze, uitgeholde teksten die voor bepaalde standpunten zelf een achteruitgang kunnen inhouden. Om dit tegen te gaan is een **blijvende proactieve houding nodig** voor, tijdens en na de onderhandelingen, zowel naar landen buiten de EU als binnen de EU.

2. Het prioritaire thema van CSW67 komt op een heel gepast moment en raakt een belangrijk onderdeel van de toenemende ongelijkheid. **Digitalisering** ontwikkelt sneller dan enige andere innovatie in onze geschiedenis. Het veranderde hele samenlevingen en in slechts twee decennia heeft het ongeveer 50% van de bevolking van de lage- en middeninkomenslanden bereikt.¹ 90% van de jobs wereldwijd heeft een digitale component.² Toch is er ook een kanttekening. Wie niet kan aansluiten, blijft achter. **Bestaande ongelijkheden - in rijkdom, kansen, onderwijs, en gezondheid - worden verder vergroot.**³ Veel van deze achterblijvers zijn personen in kwetsbare omstandigheden waaronder vrouwen en meisjes in al hun diversiteit. Wereldwijd hebben vrouwen nog steeds 7% minder kans dan mannen om een mobiele telefoon te bezitten en 16% minder kans om gebruik te maken van mobiel internet⁴.
3. De **COVID-19-pandemie** heeft een ongekende impact op de samenlevingen in de hele wereld. Om de verspreiding van het virus tegen te gaan, werd **versneld ingezet op de digitalisering van de samenleving** om thuiswerk, digitaal betalen, digitale dienstverlening, enz. mogelijk te maken of te versterken. Hoewel dit een positief effect kan hebben op gendergelijkheid bijvoorbeeld door tijdwinst te creëren en de verzoening van privé- en professioneel leven te vergemakkelijken, kan dit ook negatieve effecten met zich meebrengen. Vrouwen en meisjes die niet over de nodige digitale middelen en vaardigheden beschikken kunnen zo bepaalde gedigitaliseerde activiteiten niet meer of moeilijker uitvoeren. Daarnaast werden ook **scholen over de hele wereld gesloten**, wat gevolgen heeft voor 1,6 miljard leerlingen - ongeveer 90% van alle ingeschreven leerlingen wereldwijd.⁵ Regeringen en actoren in het onderwijs trachtten onderwijs te garanderen door gebruik te maken van verschillende kanalen, waaronder digitale hulpmiddelen, onderwijs op tv/radio en thuisonderwijspakketten voor onder begeleiding van ouders of verzorgers. De massale sluitingen van scholen hebben echter de **ongelijke verdeling blootgelegd van de technologie** die nodig is om afstandsonderwijs mogelijk te maken. Zo ontbreekt het veel gezinnen in lage inkomenslanden aan elektriciteit, toegang tot internet of een stabiele verbinding.⁶ Ook is duidelijk geworden dat de systemen ter ondersteuning van leerkrachten, begeleiders en ouders/verzorgers voor het succesvol en veilig gebruik van technologie voor het leren onvoldoende zijn uitgewerkt.⁷ Zelfs waar online gaan mogelijk en betaalbaar is, zijn extra inspanningen nodig om groepen, en in het bijzonder meisjes en vrouwen die worden gediscrimineerd en uitgesloten, te versterken om deel te nemen aan de digitalisering.
4. Maar ook voor de pandemie hadden we al te maken met een **wereldwijde leer crisis**, aangezien veel **leerlingen wel naar school gingen, maar niet de fundamentele vaardigheden leerden die nodig zijn in de huidige samenleving**⁸. Als we niet snel handelen, verergert deze situatie door de lange

¹ [The Impact of Digital Technologies | United Nations](#)

² [Reshaping the future: Women, Girls, ICTs and the SDGs \(itu.int\)](#)

³ [DigitalCooperation-report-for web.pdf \(un.org\)](#)

⁴ The Mobile Gender Gap Report 2022; https://www.gsma.com/r/gender-gap/?ID=a6g69000001ZCzuAAG&JobID=1167554&utm_source=sfmc&utm_medium=email&utm_campaign=CW_2022_07_13_Newsletter&utm_content=Mobile+Gender+Gap+Report+2022.

⁵ [educaid.be parlementaire nota november 2020.pdf](#)

⁶ Toevlucht tot radio- en/of televisieonderwijs bracht ook niet verhoopte oplossingen in landen zoals DRC waar enkel 8% van de bevolking een radio heeft of Nepal, waar enkel 5% van de bevolking een televisie bezit. [What is the impact of school closures on young people worldwide? - Sensoa International](#)

⁷ [Promising Practices for Equitable Remote Learning. Emerging lessons from COVID-19 education responses in 127 countries \(unicef-irc.org\)](#)

⁸ De "Learning Poverty"-indicator van de Wereldbank - het percentage kinderen dat op de leeftijd van 10 jaar niet kan lezen - stond op 53% van de kinderen in lage- en middeninkomenslanden - voordat de uitbraak begon. [Learning Poverty \(worldbank.org\)](#)

schoolsluitingen. 31 procent van de schoolkinderen wereldwijd (463 miljoen) heeft geen toegang tot afstandsonderwijs, hetzij omdat thuis de nodige technologische middelen ontbreken, hetzij door een gebrek aan beleid ter ondersteuning van digitaal leren. Bovendien zijn 3 van de 4 studenten die niet worden bereikt afkomstig van het platteland en/of behoren zij tot de armste gezinnen.⁹

5. **Onderwijs is een recht en een belangrijk instrument om aan armoede te ontsnappen.** Kwaliteitsvol onderwijs, inclusief op vlak van relatievorming en seksuele en reproductieve rechten en gezondheid, biedt een betere bescherming tegen gevaren zoals seksueel misbruik en geweld, kind- en vroegtijdige huwelijken en zwangerschappen. Gepast, kwaliteitsvol en toegankelijk onderwijs voor jongens en meisjes faciliteert een sterkere participatie in de samenleving. Het is belangrijk bewust te zijn van en rekening te houden met de heersende gendernormen bij het ontwikkelen van een onderwijsbeleid.
6. **De genderkloof op het gebied van wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM)** groeit met de leeftijd. Bestaande stereotypen van leraren en ouders, bewust of onbewust, duwen meisjes meer naar sociale sectoren.¹⁰ Meisjes van 15 jaar hebben twee keer minder kans om een loopbaan als ingenieur, wetenschapper of architect te ambiëren en verwachten drie keer meer dan jongens als gezondheidswerker aan de slag te gaan. Het is dan ook niet verwonderlijk dat vrouwen vandaag slechts 20% uitmaken van de afgestudeerden in hoger onderwijs op ICT-gebied. En zelfs wanneer zij bèta¹¹/techniek studeren, worden zij geconfronteerd met een "glazen plafond" dat hen verhindert hoge functies te bekleden: slechts 20% van die vrouwelijke wetenschappers worden geïdentificeerd als "corresponding authors" (een indicatie voor leiderschap in de wereld van het onderzoek) en ze hebben minder kans om peer reviewer of redactielid van wetenschappelijke tijdschriften te worden.¹²
7. **Ondernemerschap en ondernemingskansen** zijn een belangrijk punt om aan te pakken voor dit prioritaire thema. Investeren in digitale vaardigheden en ondernemerschapstraining voor vrouwen is investeren in economische groei en sociale impact.¹³ Startende ondernemingen die in handen zijn van vrouwen ontvangen 23% minder financiering en hebben 30% minder kans om opgekocht te worden of een beursgang te maken dan ondernemingen die in handen zijn van mannen¹⁴. In lage- en middeninkomen landen zijn vrouwen systematisch ondervertegenwoordigd in informatie- en communicatietechnologie (ICT)-banen, topmanagement en academische loopbanen.¹⁵
8. **De rol van vrouwen en meisjes** blijft miskent, niet alleen als gebruikers en consumenten van technologie, maar ook als ontwikkelaars en ontwerpers¹⁶. Volgens een UNESCO-rapport¹⁷ hebben vrouwen momenteel 25 procent minder kans dan mannen om te weten hoe ze digitale technologie voor basisdoelinden kunnen gebruiken, vier keer minder kans om te weten hoe ze computers moeten programmeren en 13 keer minder kans om een technologieoctrooi aan te vragen, wat hun toekomst ernstig kan belemmeren. Bovendien worden **algoritmen** steeds geraffineerder in het manipuleren van

⁹ [COVID-19 and School Closures: Are children able to continue learning - UNICEF DATA](#)

¹⁰ <https://www.centre-hubertine-auclert.fr/sites/default/files/fichiers/2022-02-cha-etude-totale-web.pdf>

¹¹ Deze vakken behoren tot de exacte wetenschap omdat ze gebaseerd zijn op de wetten van de natuur en wiskundige modellen. Tot de bètavakken behoren onder andere wiskunde, natuurkunde en scheikunde.

¹² [empowering-women-in-the-digital-age-brochure.pdf \(oecd.org\)](#)

¹³ Zie ook de resolutie van het Europees Parlement; [Versterken van de positie van vrouwen en meisjes via de digitale sector](#), P8_TA(2018)0102

¹⁴ <https://www.oecd.org/fr/numerique/more-needs-to-be-done-to-bridge-the-digital-gender-divide.htm>

¹⁵ <https://www.oecd.org/social/empowering-women-in-the-digital-age-brochure.pdf>

¹⁶ <https://plan-international.org/blog/2020/04/23/why-we-need-more-biased-technology/> For a testimony on the importance of equality by design, see: <https://medium.com/d4dhub-aueu/girlsind4d-to-fix-techs-gender-bias-we-must-involve-more-women-in-the-design-says-anna-laura-eec7c3e9f2d9>

¹⁷ UNESCO report [I'd Blush if I Could](#): closing gender divides in digital skills through education;

onze keuzes. Helaas kunnen "intelligente" systemen discriminatie versterken. Van veel algoritmen is aangetoond dat ze de vooroordelen van hun makers reflecteren.¹⁸

- Daarnaast blijft de onlinewereld niet gespaard van de gevaren in de samenleving. Zo is **gendergerelateerd geweld** niet alleen even prominent aanwezig, maar ook even destructief als in de offlinewereld. Uit onderzoek van de Wereldgezondheidsorganisatie blijkt dat een op de drie vrouwen in haar leven te maken krijgt met een vorm van geweld, en ondanks het relatief nieuwe en groeiende fenomeen van internetconnectiviteit wordt geschat dat één op de tien vrouwen al vanaf haar vijftiende met een vorm van cybergeweld te maken heeft gehad.¹⁹ In Afrika zou het percentage vrouwen die cybergeweld hebben meegemaakt, kunnen oplopen tot 73%²⁰. Cyberpesten is een veelvoorkomend probleem onder vrouwelijke adolescenten en onder jongeren die behoren tot de LGBTQ+-gemeenschap. Meisjes zijn vaker slachtoffer van cybermisdaad terwijl jongens vaker cyberpesters zijn.²¹

3. Aanbevelingen

4.1. Overkoepelende aanbevelingen

- Daarom vragen we van de Belgische overheid om **zich proactief in te zetten voor het verkrijgen van ambitieuze standpunten voor, tijdens en na CSW67**. Zoek hier voor allianties met gelijkgezinden, werk samen met het middenveld en realiseer een sterk onderhandelingsstandpunt binnen de EU. In geval van een gezamenlijk EU-standpunt dat minder ver gaat dan de principes van het actieplatform van Beijing en eerder aangegane internationale engagementen moet België blijven argumenteren ten gunste van deze afspraken, moet België streven naar bondgenootschappen met andere progressieve EU-landen en proberen om de landen die de verworven internationale rechten in vraag stellen, te overtuigen van het belang van gendergelijkheid.
- Bepleit bij de uitwerking van het **beleid rond innovatie, technologische verandering en onderwijs de tweesporenbenadering** van specifieke acties ter bevordering van de gendergelijkheid enerzijds en de integratie van de genderdimensie (gender mainstreaming) anderzijds. Dit om zowel bestaande problemen en obstakels concreet weg te werken als te vermijden dat nieuw beleid bestaande ongelijkheden versterkt of nieuwe ongelijkheden creëert.
- Bepleit en hanteer een **intersectionele benadering**, en neem de verschillende lagen van discriminatie – in het bijzonder gender, leeftijd, etniciteit, sociale klasse, handicap, woonplaats en afkomst - mee in beleidsoplossingen.
 - Zorg voor **gerichte maatregelen om de drempels aan te pakken waarmee vrouwen en meisjes in al hun diversiteit**, worden **geconfronteerd**. Factoren zoals het ontbreken van een wettelijke identiteit en/of wettig verblijf, lage alfabetiseringsgraad, sociale normen die hen verhinderen volledig deel te nemen aan het burgerlijke en economische leven, en discriminerende praktijken vormen ernstige drempels voor participatie in de samenlevingen, evenals extra kwetsbare situaties zoals in een migratiecontext.
 - Hou rekening bij **digitalisering van overheidsdiensten** met de meest kwetsbaren in een samenleving en de impact op personen van leeftijd, personen met een handicap of anderstaligen. Benader mogelijke discriminatie op een intersectionele manier en betrek alle

¹⁸ [DigitalCooperation-report-for web.pdf \(un.org\)](#)

¹⁹ [Cyber violence against women | European Institute for Gender Equality \(europa.eu\)](#)

²⁰ <https://africa.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/01/safe-cities-tech-violence#view>

²¹ [Cyber violence and hate speech online against women \(europa.eu\)](#)

relevante belanghebbenden (met inbegrip van plaatselijke vrouwengroepen) bij alle stadia van de ontwikkeling van e-overheidsdiensten

4. Het beleid moet **gerichte capaciteitsontwikkeling** voor vrouwen en meisjes omvatten en **digitale geletterdheid bevorderen**. Hieronder verstaan we het vermogen van een individu om informatie door middel van technologie te begrijpen en te gebruiken: toegang tot, inzicht in en gebruik van online-bronnen en informatie, communicatie met anderen, veilig beheer van accounts en persoonlijke informatie, enz.
 - a. Bevorder digitale geletterdheid, door gebruik te maken van **digitale 2-way communicatie** platformen waarbij oproepen geplaatst kunnen worden in de vorm van video's en voice messages op social media, om ongeletterde meisjes en vrouwen te betrekken.
 - b. Benut de voordelen **van betere toegang tot onlinebronnen en tot internet** waardoor er een meer directe en wijdverspreide beschikbaarheid is van kennis. Zorg dat iedereen hiervan kan genieten door te investeren in infrastructuur en materiaal aangepast aan de context.
5. **Kaart de niet-neutraliteit van algoritmen, inclusief de neiging om seksistische en racistische vooroordelen te versterken aan** en bepleit dat dit wordt gewijzigd zodat de betrouwbaarheid van keuzes worden gegarandeerd. De garantie van een divers samengesteld team dat de invulling van de data vanuit diverse optieken, waaronder een sekse- en genderperspectief, onder de loep neemt en de systematische verzameling van naar sekse opgesplitste data zijn alvast een stap in de goede richting.

4.2. Digitalisering en onderwijs

1. Terwijl het onderwijs wereldwijd de crisis als gevolg van COVID-19 het hoofd biedt, moet nagedacht worden over hoe er sterker uit te komen. Dit kan enkel door ervoor te zorgen dat alle kinderen en jongeren dezelfde kansen op **kwaliteitsonderwijs** hebben. Hou hierbij rekening met:
 - a. De nood aan een faciliterende onderwijsomgeving voor meisjes op het gebied van nieuwe technologieën²²
 - b. Het feit dat e-learning, indien inclusief uitgebouwd, een motiverende factor kan zijn omwille van de ermee gepaard gaande flexibiliteit;
2. Daarom bepleiten we **brede programma's** voor digitale geletterdheid en mediawijsheid, ingebed in een kader dat de mensenrechten respecteert, ook in de leerplannen van scholen, te beginnen op het niveau van het basisonderwijs. Hierbij is extra aandacht vereist voor het versterken van respect voor de mensenrechten en van de digitale **vaardigheden van leerkrachten en directies**.²³

4.3. Digital for development (D4D)

1. Bij het bepalen en uitvoeren van een D4D-beleid moet **systematisch** rekening gehouden worden met de **genderdimensie**. Zorg daarnaast voor specifieke projecten en programma's die **digitale toegang, deelname en controle** van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit garanderen.

²² Het gaat om onderwijshervormingen, maar ook om sociaal-culturele vooroordelen die de participatie van vrouwen in de digitale economie belemmeren (cf. OECD, 2018: <https://www.oecd.org/digital/more-needs-to-be-done-to-bridge-the-digital-gender-divide.htm>); zie ook bevindingen van EIGE [Gender equality and youth: opportunities and risks of digitalisation | European Institute for Gender Equality \(europa.eu\)](https://www.eige.europa.eu/gender-equality-and-youth)

²³ [What is the impact of school closures on young people worldwide? - Sensoa International](https://www.sensoa.com/insights/what-is-the-impact-of-school-closures-on-young-people-worldwide/)

2. Zorg dat de digitale transformatie mensen centraal stelt en dat **ieders rechten in een digitale wereld beschermen**²⁴. Heb in een D4D beleid specifiek aandacht voor de **bescherming van vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en milieuactivisten en faciliteer de mogelijkheid om hun stem te laten horen**.²⁵
 - a. Investeer hierbij in veilige en anonieme digitale two-way platformen waarbij de identiteit van mensenrechtenactivisten en feministen beschermd blijft, terwijl er wel een continue dialoog met hen mogelijk blijft om hun uitdagingen te monitoren.
 - b. Nodig vrouwelijke mensenrechtenactivisten en verdedigers real-time uit voor deelname aan high-level donor meetings, waarbij ze -anoniem en op veilige wijze- hun stem kunnen laten horen en actief deel kunnen nemen aan het debat, en maak rolmodellen zichtbaar.
 - c. Ondersteun nationale en transnationale netwerken van activisten.
3. Verleen en bepleit **financiële en technische steun** aan jonge feministische organisaties, in het bijzonder deze organisaties die online strijden tegen verkeerde informatie (fake news) en gendergerelateerd geweld, en ondersteun initiatieven om mannen en jongens aan te zetten tot alternatieve masculiniteiten, die niet afhangt van controle en dominantie over vrouwen en meisjes. Ondersteun ook vrouwenorganisaties die strijden voor een grotere toegang tot digitalisering voor vrouwen en meisjes met een handicap.
4. Zet in op de ondersteuning van **vrouwelijke rolmodellen** in alle delen van de maatschappij, bij de overheid, de academische wereld, de bedrijven en het gemeenschapsleven.
5. **Steun onderzoeksprogramma's om gendergevoelige gegevens te verzamelen** over online gedrag en cybergeweld in lage- en middeninkomenslanden.

4.4. Vrouwen en werk, en genderstereotypen

1. Promoot **rechtvaardige digitale transformatie** en garandeer dat vrouwen in al hun diversiteit kunnen deelnemen aan beslissingen en beleid over digitalisering en innovatie
 - a. Pleit voor een actief beleid dat vrouwen en meisjes ondersteunt om te kiezen voor **STEM en ICT** en om **deel te nemen** aan de ICT-sector op de arbeidsmarkt.
 - b. Digitale hulpmiddelen kunnen een deel van de oplossing zijn en kunnen mogelijkheden bieden voor de economische empowerment van vrouwen. Door het gebruik van digitale platforms krijgen vrouwen meer toegang tot markten, kennis en flexibelere werkregelingen. Dit kan resulteren in een hogere arbeidsparticipatie van vrouwen via digitale platforms dan in traditionele sectoren.²⁶ **Zet in op dergelijke hulpmiddelen en platforms**, met bijzondere aandacht voor de toegang van vrouwen hiertoe.
 - c. Moedig daadwerkelijke **deelname** van meisjes en organisaties uit het maatschappelijk middenveld **aan beleids- en wetgevingsdiscussies** om ervoor te zorgen dat bij de regulering van onlineplatforms rekening wordt gehouden met hun specifieke ervaringen en behoeften. Doe dit door de nodige ondersteuning en wetgeving hiervoor te voorzien.

²⁴ Zoals recentelijk voorgesteld door de Europese Commissie in de ontwerpverklaring over digitale rechten en principes; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_452.

²⁵ Some (Africa related) case studies at: <https://ecdpm.org/publications/from-hashtags-streets-digital-technologies-womens-political-activism/>

²⁶ in the United States, the proportion of female drivers is higher for Uber (14%) than for traditional taxis (8%) zie [empowering-women-in-the-digital-age-brochure.pdf \(oecd.org\)](https://www.oecd.org/empowering-women-in-the-digital-age-brochure.pdf)

- d. Investeer in het **co-creëren van digitale toepassingen** samen met vrouwen en meisjes als eindgebruiker en key stakeholders.
2. Investeer in het gebruik van en aanpassing naar **genderinclusieve taal en beeldmateriaal, rekening houdend met onderlinge verschillen tussen vrouwen en mannen (intersectioneel perspectief)** en sensibiliseer ook anderen actoren om hiermee aan de slag te gaan. In schoolboeken en in de media worden wetenschappers nog te vaak als mannenfiguren voorgesteld²⁷.

4.5. Online geweld

1. Wees bij het promoten van participatie van vrouwen en meisjes in technologische en digitale innovatie sectoren bewust van de **risico's van gendergerelateerd geweld**. Neem gerichte maatregelen om dit tegen te gaan. Verplicht onder andere bedrijven actief in sociale media en de technologiesector om **beschermende maatregelen** te nemen tegen (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en gendergerelateerd geweld.
2. Garandeer **juridische empowerment** van vrouwen in innovatie en technologie door vorming, toegang en bescherming²⁸
 - a. Zet in op **een update en bijkomende regelgeving** van het internationaal en het nationaal wetgevend kader om alle vormen van cybergeweld op vrouwen en meisjes strafbaar te stellen en de daders te vervolgen en om digitale technologie die gebruikt wordt om rechten te schenden, de privacy te ondermijnen, samenlevingen te polariseren en aan te zetten tot geweld af te straffen.²⁹
 - b. Verleen steun aan **opleidingsprogramma's over cybergeweld tegen vrouwen met een genderperspectief voor politie en justitiepersoneel**, zodat zij dergelijk geweld kunnen opsporen, erop kunnen reageren en het kunnen vervolgen, in het bijzonder het online lokken of "ronselen" van vrouwen en meisjes in gevaarlijke situaties zoals mensenhandel en seksuele uitbuiting.
3. Geef duurzame **financiering en organiseer systematisch overleg** met vrouwenorganisaties die steun verlenen aan vrouwen en meisjes die het slachtoffer zijn van geweld, en ontwikkel sensibiliserings- en bewustmakingscampagnes over geweld tegen vrouwen en meisjes, met inbegrip van online geweld of via het gebruik van nieuwe technologieën.
4. Ondersteun via internationale samenwerking structuren en digitale instrumenten die de veiligheid van vrouwen in **conflictgebieden en bij vredesprocessen** waarborgen, met name door middel van waarschuwingssystemen voor vrouwelijke mensenrechtenverdedigers.

²⁷ Door de aanwezigheid van vrouwen in digitale media, op of naast het scherm te vergroten en communicatiecampagnes en specifieke evenementen om het bewustzijn te vergroten op te zetten, is het mogelijk in te breken op bestaande vooroordelen en normen.

²⁸ Experience has shown that women's access to justice should be a mix of criminal, civil and administrative processes and include the areas of all the 5Ps, namely in prevention of online violence; protection of victims/survivors; prosecution and punishment of perpetrators and provision of redress and reparation for the victims/survivors. [Microsoft Word - OHCHR submission 2.docx](#)

²⁹ Zo zouden de bepalingen van het Verdrag van Istanbul van de Raad van Europa moeten gelden voor gevallen van cybergeweld. (Istanbul-Convention); zie ook de aanbevelingen in de resolutie van het Europees Parlement van 2021 [Gender-based cyberviolence: MEPs demand harmonised sanctions and victim support | News | European Parliament \(europa.eu\)](#)

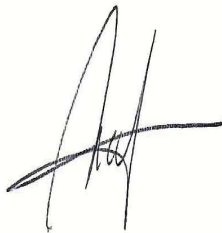
5. Steun actief de voorstellen van de Europese Commissie om **wetgeving aan te nemen om geweld op vrouwen en intrafamiliaal geweld doeltreffend aan te pakken**, waaronder het voorstel voor een Richtlijn³⁰ en de uitvoering van het EU Genderactieplan III³¹.
6. Investeer in de **opvang** van slachtoffers van online geweld, sensibilisering hierrond en ondersteuning bij herstel zowel juridisch als psychologisch.

4.6. Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en seksualiteit

1. Moedig overheden en/of middenveldorganisaties aan en assisteer met de uitbouw van **betrouwbare, wetenschappelijk onderbouwde online-informatie wat betreft seksualiteit, seksueel welbevinden en reproductieve gezondheid en rechten**, zodat meisjes en vrouwen makkelijk online informatie vinden die hen toelaat hun gezondheid te beschermen en zelf geïnformeerde keuzes te maken over relaties, seksualiteit, het eigen lichaam en gezinsplanning (of geboortepanning).
2. Maan overheden en/of middenveldorganisaties aan om **wetenschappelijk onderbouwde seksuele en relationele vorming (RSV/EVRAS/CSE)** aan te bieden aan jongeren, met daarin aandacht voor digitale vaardigheden en media wijsheid, onder meer om in gesprek te kunnen gaan over seksualiteit en voor het leren kennen en respecteren van de eigen en anderen hun grenzen. Doe hiervoor beroep op de *'International Technical Guidance on Sexuality Education'*³² die door UNESCO, UNFPA, UNICEF, UNAIDS en de WHO ontwikkeld werd.

Voor de Adviesraad Gender en Ontwikkeling,

Lina Neeb
Voorzitter Adviesraad Gender en
Ontwikkeling

Katinka In't Zandt
Vicevoorzitter Adviesraad Gender en
Ontwikkeling

Advies van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling, met de steun van de ad hoc Werkgroep "CSW67" onder voorzitterschap van UMons en met bijdragen van volgende organisaties: 11.11.11, CNCD-11.11.11, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Oxfam België, Sensoa, CFFB, Enabel, Upinion, ACV, Plan International België, de Vrouwenraad, Educaid.be, KUL en Le monde selon les femmes

³⁰ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld [EUR-Lex - 52022PC0105 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³¹ Gender Action Plan [EUR-Lex - 52020JC0017 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³² [International technical guidance on sexuality education: an evidence-informed approach for schools, teachers and health educators - UNESCO Digital Library](#)